

kan have Ret til at formode, ikke blevet iagttaget af Forf.: Islandsk Hvinand, Hjejle, Stenvender, Selning, Lunde, Storskarv, Hvid Vipstjert, Engpiber, Vindrossel.]

TRÆK AF FUGLELIVET I TYROL

AF

BERNT LØPPENTHIN

Som Deltager i en af Dansk naturhistorisk Forening arrangeret Ekskursion opholdt jeg mig i Tyrol i første Halvdel af Juli d. A. (1935). Ekskursionens Formaal var almenzoologisk, ikke specielt ornithologisk, men selvfølgelig var Alpefuglene Genstand for stor Interesse fra de deltagende Ornithologers Side. Nedenstaaende lille Beretning er overvejende bygget over egne Iagttagelser; hist og her er dog Meddelelser fra andre Ekskursionsdeltagere taget til Efterretning, og Cand. mag. FL. BOLT JØRGENSEN, som har gennemlæst mine Optegnelser, inden jeg har nedskrevet dette, er kommet med adskillige Tilføjelser. — Fuglelisten gør langt fra Fordring paa at være udtømmende; dertil var Tempoet — navnlig i de første 10 Dage, dvs. mens Ekskursionens egentlige Hovedrute blev fulgt — for forceret, og Interessen var som nævnt heller ikke udelukkende helliget Fuglene. Iøvrigt vilde en fuldstændig ornithologisk Beretning ogsaa blive altfor omfattende og kun af ringere Værd. I Hovedsagen er kun de virkelige Alpefugle nævnt, men hist og her er dog medtaget Arter, som af en eller anden Grund gjorde sig bemærket.

Søndag 30. Juni startede Ekskursionen, som talte godt 80 Deltagere, hvoraf 6—7 med særlig ornithologisk Interesse, med Rutebaaden til Stettin; herfra fortsattes til München, hvor man overnattede. Næste Morgen rejste man videre til Innsbruck, hvortil man naaede først paa Eftermiddagen 2. Juli og bl. a. traf sammen med Zoologen Prof. Dr. O. STEINBÖCK, som paa bedste og elskværdigste Maade ledede Ekskursionerne for de danske Zoologer. Efterat være indkvarteret, tog man i Svævebane til Hafelekar (2334 m o. H.) umiddelbart ved Byen, hvor Danskerne for første Gang paa Ekskursionen fik præsen-

teret den højalpine Zone, og Ornithologerne begejstredes over de paafaldende tamme Fugle her. En Snefinke løb omkring ved Svævebanens øverste Endestation, og Alpeallikerne, der var vant til at blive fodret af Turister, kom hen og satte sig i Menneskenes umiddelbare Nærhed. — De følgende 2 Dage blev ligeledes benyttet til Ekskursioner i Omegnen af Innsbruck, enten pr. Bil (til Achensee) eller til Fods.

Fot.: B. LÖPPENTHIN

Alpeallike, *Pyrrhocorax graculus*, udfør Kölnerhütte, Rosengarten (Catinaccio), 12. Juli 1935.

5. Juli startede man paa en større Biltur. Første Dag gik Ruten over Landeck og Prutz til Gepatschferner, Nordtyrols største Gletscher, hvor man overnattede i Gepatschhaus. Tidligt næste Morgen startede Zoologerne for at se Gemser, Murmeldyr osv., men hen paa Formiddagen maatte man atter samles ved Huset, da Ekskursionen skulde videre over den schweiziske Grænse til den schweiziske Nationalpark i Unterengadin, Graubünden. Terrænet her besaas i Morgen- og Formiddagstimerne 7. Juli, og om Eftermiddagen kørte man over den italienske Grænse og videre over Meran, Bozen (Bolzano) til Welchnofen (Nova Levante). Næste Morgen, fort-

satte man til Sella Joch (2200 m o. H.), hvor Forf. sammen med en Del andre yngre Zoologer tog Afsked med Hovedparten af Ekskursionsdeltagerne, der fortsatte i Bilerne til Innsbruck. Den følgende Uge tilbragtes i Dolomiterne; de første 5 Dage gik med Bjergture i Terrænet Sella Joch—Schlern—Rosengarten; 6. Dag, Lørdag 13. Juli gik vi fra Kölnerhütte (Refugio Aleardo Fronza alle Coronelle) i 2325 m Højde ned til Welchnofen (1178 m o. H.); derfra fortsatte vi pr. Bil til Bozen (265 m o. H.). Morsomt var det denne Dag at iagttage Faunaens og Floraens Skiften; øverst oppe var Alpealliker og Snefinker almindelige; de blev fulgt af Bjergpiber, Ringdrossel, Nøddekrige osv., og nede ved Welchnofen lød endelig Rødhalsens og Solsortens kendte Stemmer. 14. Juli benyttede jeg sammen med 4 Kolleger til en Ekskursion til Salorno Syd for Bozen til Studium af mediterranean Fauna (Skorpioner, Cika-der, Mur- og Smaragdfirben, Fødselshjælperfrøer osv.). Fuglelivet var ikke særlig rigt her; kun Mursejleren saas i større Antal. Endvidere iagttoges Sortstrubet Bynkefugl, *Saxicola torquata rubicola*; en Sanger, ifølge Farvetegningen utvivlsomt Mestersanger, *Sylvia hortensis (orphaea auct.)*, baade saas og hørtet et Par Gange. — Herefter blev der kun gjort meget faa Iagttagelser. Næste Dag rejste vi til Innsbruck, og tidligt om Morgenen 16. Juli tiltraadtes Hjemrejsen gennem Tyskland.

Under praktisk talt hele Opholdet i Tyrol havde Vejret været upaaklageligt; kun en enkelt Dag blev man generet af Regn. Vel var Tiden ikke til indgaaende ornithologiske Studier; men der var dog altid noget, som det er af Interesse at omtale, omend det ikke drejer sig om videnskabeligt Nyt. — Af Fugle, hvortil jeg skønner, at det vil være rimeligt at knytte Bemærkninger, skal jeg nævne følgende:

Alperype, *Lagopus mutus helveticus*. Denne Race af Fjælddrypen saas af og til, dog ikke daglig.

Af Rovfugle saas fra Bilerne Taarnfalk, Musevaage og Hvepsevaage.

I den schweiziske Nationalpark i Engadin skal 4 Par Kongeørne, *Aquila chrysaetos*, have haft Reder i 1935. Paa Ekskursionen i Terrænet saas 1 gammel Fugl meget tydeligt omend paa stor Afstand. Fuglen svævede roligt af Sted.

Nogle Deltagere, der var gaaet en anden Rute, meddelte, at de havde set 3 Kongeørne.

En enkelt Gang iagttog jeg en Spurvehøg, *Accipiter n. nisus*, jage Snefinker i ca 2400 m Højde i Rosengarten. En Vandrefalk, *Falco p. peregrinus*, saas i Nærheden af Sella Joch af BOLT JØRGENSEN.

Alpesejleren, *Apus m. melba*, saa jeg med Sikkerhed kun en enkelt Gang, nemlig 8. Juli i Nærheden af Sella Joch. Mursejleren, *Apus a. apus*, var derimod meget almindelig ved beboede Steder. I Bozen yngede Fuglene i snævre Murhuller i kun faa (6—7) m Højde.

Gøg, *Cuculus c. canorus*. Ved en lige ved Trægrænsen liggende, beværtet Hytte i Rosengarten hørte jeg en Gøgeunge pibe. Efter nogen Søgen fandt jeg Fuglen, som sad i en lille Kasse, hvor den blev holdt fanget og fodret med smaa Stykker Kød. Den var taget i Skoven i Nærheden, men det var umuligt at faa oplyst, hvilken Fugls Rede den stammede fra.

Sortspætte, *Dryocopus m. martius*, saas en enkelt Gang i en Granskov i Nærheden af Innsbruck.

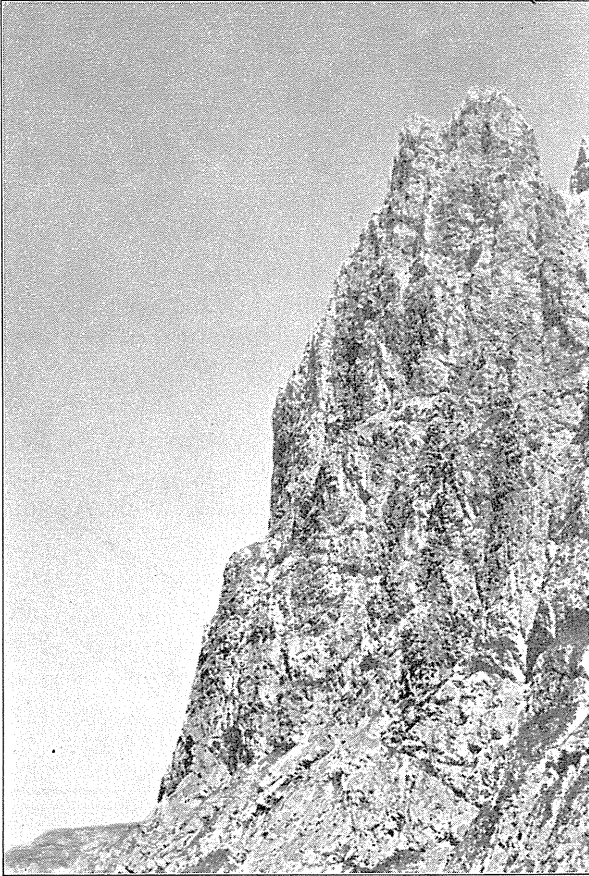
Vendehals, *Jynx t. torquilla*, hørtes i Innsbruck, hvor Arten var almindelig.

Nøddekrige, *Nucifraga c. caryocatactes*, var meget almindelig overalt i Naaleskovsomraadet. Dens hæse Skrig, der kan minde om vor Allikes Varselskrig, hørtes overalt i Dolomiterne i den frodige Naaleskov, hvor den var en udpræget Karakterfugl.

Sortkrage, *Corvus c. corone*, var almindelig. [Paa Hjemrejsen gennem Tyskland begyndte Bastardkrager, *Corvus c. corone* $\gtrsim$ *cornix*, at vise sig mellem Leipzig og Berlin.]

Alpeallike, *Pyrrhonorax graculus*. Denne Art er en meget almindelig Ynglefugl og Karakterfugl overalt i Højfjældet, og ved mere fritliggende beboede Steder kom Fuglene lige til Husene for at gøre sig til gode med udkastet Affald. Paa Hafelekar var de særlig tamme; ved Kölnerhütte og Sella Joch var de ogsaa ret tillidsfulde, men de var tydeligt nok ikke saa vant til at blive fodret af Turisterne som paa Hafelekar; de kom helt hen til Husene, men fløj, saa snart de fik Øje paa et Menneske i Nærheden. — Jeg har søgt Omtale af Fuglen i den danske zoologiske Litteratur, men oftest er den sammen-

blandet med Alpekragen, *Pyrrhonorax pyrrhonorax* (som nok findes i Tyrol, men den er sjælden og iagttoges ikke under Ekskursionen); Befolkningen paa Steder, hvor de 2 Arter forekommer sammen, skelner tit heller ikke mellem dem.

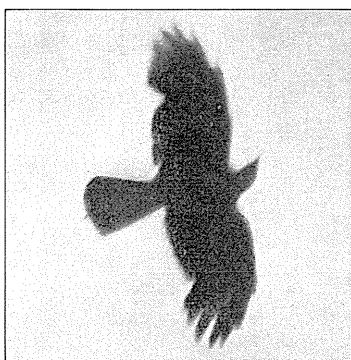

Fot.: B. LÖPPENTHIN

Lokalitet for Alpealliker. Grasleiental (Val Bergamo) Rosengarten (Catinaccio),
11. Juli 1935.

DREYER (Vor Klodes Dyr, I, p. 552) har kaldt *P. graculus* »Snekrage (*Pyrrhonorax alpinus*)«, men dette forekommer mig at være et daarligt Navn, da Fuglen i hele sin Væremåde langt mere minder om en Allike end om en Krage; jeg har derfor foretrukket at benytte en simpel Oversættelse af den tyske

Betegnelse »Alpendohle«, som forøvrigt ogsaa blev brugt almindeligt af de danske Ekskursionsdeltagere, — Alpealliken ligner som antydnet en lille Allike, men den er mere langvinget og kendes fremdeles let paa det citrongule Næb og de lakrøde Fødder. [Alpekragen har et længere, buet, rødt Næb.] Alpeallikens Stemme er fin og klangfuld: »tjif« eller »grui«, til Tider pibende. Flugtbilledet er meget karakteristisk med de spredte Haandsvingfjer (sml. Fotografiet). Flugten er glimrende; paa Maage- eller Stormfuglevis forstaar Alpeallikerne at benytte sig af de opadgaaende Luftstrømme ved mere eller

Fot.: B. LÖPPENTHIN

Flyvende Alpeallike. Sella Joch,
8. Juli 1935.

mindre lodrette Bjergvægge, og i lang Tid kan de svæve omkring uden større Bevægelser af Vinger eller Hale. Ingen nordisk Ravnfugl kommer op paa Siden af Alpealliken i Flyveevne. Arten blev kun truffet i den højalpine Zone, over Trægrænsen, og flere Steder hørtes Ungernes Stemme fra utilgængelige Huller i Kalkbjærgene.

Klippesvale, *Riparia rupestris*, yngede paa Martinswand i Nærheden af Innsbruck. I Nærheden af Landeck saa jeg fra Bilen adskillige Eksemplarer paa

kort Hold flyve over Landevejen paa et Sted, hvor denne førte tæt forbi en lodret Klippevæg. I Engadin saas Arten flere Steder (BOLT JØRGENSEN). — Fuglen ligner i Farven vor Digesvale noget, men den er tydeligt større. Den ruger i Revner i lodrette Bjergvægge. Arten skal forøvrigt ikke være almindelig i Tyrol.

Sanglærke, *Alauda a. arvensis*, hørtes synge paa en græsbevokset Plet nær Trægrænsen i den schweiziske Nationalpark. De tilstedeværende Ornithologer studsede straks ved at høre denne velkendte Lyd i en Højde af ca 2000 m o. H.

Gærdesmutte, *Troglodytes t. troglodytes*, hørtes synge overalt lige til den yderste Trægrænse.

Vandstær, *Cinclus cinclus meridionalis*, saas en enkelt Gang fra Bilerne.

Alpebrunelle, *Prunella c. collaris*, holdt især til omkring Trægrænsen, hvor Alperoser, *Rhododendron*, voksede i rigelig Mængde. Udfløjne Unger saas et Par Gange. — Brunelle, *Prunella m. modularis*, hørtes ofte synge lige til det øverste Skovomraade, dog ikke ovenfor Trægrænsen.

Af Mejsler hørtes og saas hyppigt Fyrremejse, *Parus atricapillus montanus*, hvis karakteristiske »tsi dæ-dæ« hyppigt lød i mere spredt Naaetræsbevoksning; endvidere blev bl. a. truffet Topmejsle, *Parus cristatus mitratus*, og Sortmejsle, *Parus ater abietum*.

Bjergpiber, *Anthus s. spinoletta*. Vidt forskelligt fra Skærpiberen, *A. spinoletta littoralis*, i Danmark ruger Bjerg- eller Vandpiberen langt fra Havet, paa højtliggende Græsgange i de mellemeuropæiske Bjerglande. I Dolomiterne var Fuglen meget almindelig paa Græsgangene ovenfor Trægrænsen. I hele sin Væremaade mindede den om Engpiberen, *A. pratensis*, men denne iagttoges overhovedet ikke.

Bjergvipstjert, *Motacillac. cinerea*, og Hvid Vipstjert, *Motacilla a. alba*, saas ofte ved Vandløbene.

Ringdrossel, *Turdus torquatus alpestris*, var meget almindelig og Karakterfugl i den mere spredte Bevoksning af Træer og Buske ovenfor den tætte Naaleskov. Talrige gamle Fugle og udfløjne Unger iagttoges; de var gennemgaaende temmelig sky.

Digesmutte, *Oenanthe oenanthe*, iagttoges af og til i Højfjældet, men var ikke videre talrig.

Husrødstjert, *Phoenicurus ochruros gibraltariensis*, var meget almindelig baade ved beboede Steder og i klippefuldt Terræn, hvor dens Varselskrig var en af de jævnligst hørte Fuglestemmer. De var gennemgaaende ikke sky. — Rødstjert, *Phoenicurus p. phoenicurus*, saas nu og da; den var dog afgjort ikke saa hyppig som Husrødstjerten.

Sydlig Nattergal, *Luscinia m. megarhynchos*, hørtes synge ved Bozen endnu 13. Juli.

Snefinke, *Montifringilla n. nivalis*, var meget almindelig overalt i de øverste Regioner. Udfløjne Unger saas ofte. Fuglene var gennemgaaende ret sky, men de kunde dog træffes ynglende ved Hospizerne. Naar Fuglen færdedes paa nogenlunde jævnt Terræn, kunde den i Bevægelserne nok minde om

en stor Bogfinke, Snefinkens nærmeste Slægtning blandt de danske Ynglefugle, men ellers havde Snefinken i hele sin Væremaade en udpræget Lighed med Snespurven, *Plectrophenax nivalis*, lige fra de klokkerene Lokketoner til de hvide Armsvingfjer, der lyste i Solen, naar Fuglen fløj omkring; endelig er Snespurvens Ynglebiotop ikke ganske uligt det klippefulde Terræn med den forholdsvis fattige Vegetation, som er Snefinkens Hjem.

Graaspurv, *Passer domesticus italiae* $\geq$ *domesticus*. Populationen af Graaspurve i Bozen svarede til nævnte Formel. Hos nogle ♂♂ var Issen helt brun som hos ♂ af den Italienske Spurv; andre af de iagttagne ♂♂ havde en graa Plet eller Stribe ovenpaa Hovedet; paa de Eksemplarer, jeg havde for Øje, var den graa Kalot dog utvivlsomt stedse mindre end hos *Passer d. domesticus*.

Gulirisk, *Serinus canaria serinus*, var almindelig ved beboede Steder.

Grønsisken, *Carduelis spinus*, og Graasisken, *Carduelis flammea caberet*, saas og hørtes ret hyppigt, førstnævnte i Naaleskoven, sidstnævnte især i Omraadet omkring Trægrænsen.

Dompap, *Pyrrhula pyrrhula europaea*, blev truffet enkelte Gange i Naaleskovsomraadet.

Lille Korsnæb, *Loxia c. curvirostra*. Smaaflokke var ret hyppige i Granskovsbæltet.

Desværre lykkedes det ikke at iagttage Murløberen, *Tichodroma muraria*, til Trods for, at Fuglen skulde være temmelig almindelig f. Eks. i Engadin, og at der blev set en Del efter den. Ejheller Tjur, *Tetrao urogallus*, Urfugl, *Lyrurus tetricus*, og Hjerpe, *Tetrastes bonasia rupestris*, behagede at vise sig.

Til Slut kan jeg vanskeligt undlade en kort Omtale af Tyrolernes Liebhaveri for hjemlige Fugle i Bur. Naar man færdedes paa Gaderne i Byerne, hørtes hvert Øjeblik en eller anden Fugls Lokketone; ved nøjere Eftersyn saas da et aabent Vindue med et eller flere smaa »Kanariefuglebure«, hvor Delikventerne befandt sig, oftest alene. Der kunde være Siskener, Korsnæb, Dompap, Munk, ja selv Sortmejse observerede jeg et Par Gange i Innsbruck.